

موسی مبرقع (ع) دانشمندی از تبار وحی

امامزاده موسی مبرقع علیه السلام فرزند بلافضل امام جواد علیه السلام، از جمله راویان حدیث و دانشمندان عصر خود به شمار می‌رفت که طی چندین دهه اقامت در قم، منشأ خدمات و برکات فراوان بود.

امام زاده موسی مبرقع علیه السلام فرزند بلافضل امام جواد علیه السلام، از جمله راویان حدیث و دانشمندان عصر خود به شمار می‌رفت که طی چندین دهه اقامت در قم، منشأ خدمات و برکات فراوان بود.

خبرگزاری مهر، گروه استان‌ها: بیست و دوم ربیع الثانی سالروز رحلت حضرت موسی مبرقع علیه السلام است؛ فرزند بلافضل امام جواد علیه السلام و برادر امام کوچک تر امام هادی علیه السلام که مرقد مطهرشان در قم، به عنوان سومین قطب زیارتی استان و یکی از مراقد مشهور در جهان تشیع است.

ایشان در حدود سال ۲۱۴ هجری قمری، ۲ سال بعد از ولادت امام هادی علیه السلام در مدینه به دنیا آمد. مادر ارجمند حضرت، سمانه مغربیه، بانویی است که امام هادی علیه السلام در شأن ایشان فرمود: «مادر من، بانویی است که حق من را می‌شناسد. او از اهل بهشت است. شیطان سرکش به او نزدیک نمی‌شود و مکر جبار عنود به او راه نیابد. او همواره مورد نظر لطف خداوندی است و در شمار مادران صدیقان و صالحان است». [۱] امامزاده موسی مبرقع علیه السلام در دامان چنین مادری پاک، طاهر و والا مقام تربیت گردید که فرزندان از صدیقان و صالحان به شمار می‌روند.

مسعودی در «اثبات الوصیه» روایتی را نقل می‌کند که «امام جواد علیه السلام فرمودند: ابوالحسن (امام هادی علیه السلام) به من و موسی به مادرش شباهت دارد.» [۲] بنا بر این روایت، امامزاده موسی مبرقع علیه السلام وامدار صفات برگزیده ای از ناحیه مادر ارجمندشان می‌باشند از جمله اینکه ایشان دارای بصیرت و ولایت پذیری و برخورداری از مقام قرب الهی است به گونه ای که شیطان به او نزدیک نمی‌شود و نمی‌تواند او را بفریبد و همواره مورد تأیید خدای متعال و مشمول لطف الهی است.

در شناخت موقعیت و جایگاه حضرت موسی مبرقع در نزد امام جواد علیه السلام، علامه کلینی در الکافی روایتی را نقل می‌کند که: امام جواد علیه السلام قبل از شهادتش طبق وصیت نامه ای در روز یکشنبه سوم ذی حجه سال ۲۲۰ هجری قمری، فرزندشان موسی مبرقع را پس از رسیدن به سن بلوغ، بدون شخص ناظر، متولی موقوفات و صدقاتشان قرار دادند. [۳] بنا بر تصریح امام جواد علیه السلام در این وصیت نامه، حضرت موسی مبرقع به طور مستقل حتی بدون مشارکت برادر بزرگوارشان امام هادی علیه السلام متولی بخشی از موقوفات امام جواد گردید که این امر نشان از مقام عدالت، امانتداری، دین داری و کیاست جناب موسی مبرقع در نزد امام جواد علیه السلام دارد. [۴]

حسن بن محمد بن حسن قمی، از معاصرین شیخ صدوق در کتاب تاریخ قم که نگاشته سال ۳۷۸ هجری قمری است درباره موسی مبرقع می‌نویسد: اول کسی که از سادات رضویه به قم آمد، ابوجعفر موسی بن محمد بن علی الرضا بود که در سنه ۲۵۶ هجری قمری به قم وارد شد و پیوسته بر صورت خود برقع و نقاب می‌گذاشت از این رو او را موسی مبرقع گویند و چون وارد قم شد بزرگان عرب او را از قم بیرون کردند و به کاشان رفت، چون به کاشان رسید احمد بن عبد العزیز بن دلف عجلی او را اکرام کرد و هدایای بسیار به او بخشید. پس ابوالصدیم حسین بن علی بن آدم اشعری، یکی از رؤسای عرب اشعری، اهل قم را به سبب بیرون کردن موسی بن محمد بن علی تویخ کرد و رؤسای عرب را به نزد ابی جعفر موسی فرستاد و ایشان نیز خدمتش شتافتند و از او عذر خواهی کردند و او را با احترام به قم آوردند و او را گرمی داشتند. پس از آن خواهران وی، زینب (اولین کسی که بر قبر حضرت معصومه علیها السلام قبهای بنا کرد) و ام محمد و میمونه دختران حضرت جواد علیه السلام و بریهه دخترش به نزد وی آمدند و تمام ایشان در قم وفات یافتند و نزد فاطمه علیها السلام مدفون شدند.

حضرت موسی مبرقع علیه السلام، هشت روز مانده به آخر ماه ربیع الثانی سال ۲۹۶ هجری قمری در ۸۲ سالگی دار فانی را وداع گفت و حاکم قم، عباس بن عمرو غنوی بر وی نماز خواند. ایشان، در خانه ای که به خانه محمد بن حسن بن ابی خالد اشعری ملقب به شنبوله از اصحاب امام جواد علیه السلام معروف بود؛ دفن گردید. [۵]

حضرت موسی مبرقع علیه السلام، تحت آموزه های وحیانی پدر ارجمندشان امام جواد و برادر گرامیشان امام هادی علیهما السلام به عنوان یک شخصیت برجسته در علم و فضیلت و تقوا در بین مردم شناخته می‌شدند. یحیی بن اکثم،

قاضی دربار خلفاء بنی عباس با یک نقشه از پیش تعیین شده از طرف دستگاه حکومت در راستای دشمنی و کینه توزی با بیت امامت و ولایت و تخریب مقام اهل بیت پیامبر علیهم السلام که در نزد مردم، سؤالاتی پیچیده و دشوار که عمدتاً شبهات قرآنی و فقهی بود، از جناب موسی مبرقع علیه السلام به صورت مکتوب پرسید که نشان از موقعیت علمی ایشان در نظر برجسته ترین دانشمند حکومت بنی عباس دارد. حضرت موسی مبرقع علیه السلام با کیاست و ولایت پذیری خویش سؤالات یحیی بن اکثم را به امام هادی علیه السلام عرضه می کند و آن حضرت نیز پاسخی صریح و دندان شکن به سؤالات یحیی بن اکثم می دهند و دستگاه حکومت را دچار شکست مفتضحانه ای می کنند. [۶]

منابع معتبر حدیثی شیعه با نظر به میزان وثاقت و عدالت حضرت موسی مبرقع علیه السلام، نسبت به ثبت احادیث ایشان، اقدام نموده اند. بخشی از این منابع معتبر عبارتند از: تحف العقول: متن کاملی از نامه را با سیزده سوال که موضوعات ۷ عدد آن، شبهات قرآنی و ۶ عدد آن فقهی است؛ گزارش کرده است. (تحف العقول، صص ۴۷۱ الی ۴۸۱) الاختصاص: نامه مزبور را با ۱۲ سوال بیان کرده است. الاختصاص، صص ۹۱ الی ۹۶) تفسیر قمی: دو سوال را متناسب با تفسیر آیات سوره یوسف (تفسیر قمی: ج ۱، صص ۳۵۶ و ۳۵۷) و سوره شوری (همان: ج ۲، صص ۲۷۸ و ۲۷۹) آورده است. تفسیر عیاشی: ۴ سوال را متناسب با تفسیر آیات سوره های آل عمران (تفسیر عیاشی: ج ۱، ص ۱۷۶)، اعراف (همان: ج ۲، ص ۹)، یونس (همان: ج ۲، ص ۱۲۸) و یوسف (همان: ج ۲، ص ۱۹۷) بیان کرده است. الکافی و تهذیب الاحکام: یک سوال فقهی را با موضوع میراث خنثی آورده است. (الکافی: ج ۷، صص ۱۵۸ و ۱۵۹ - تهذیب الاحکام: ج ۹، ص ۳۵۵) علل الشرائع: یک سوال قرآنی را در تفسیر آیه ۹۴ سوره یونس آورده است. (علل الشرائع: ج ۱، ص ۱۲۹)

[۱] (دلایل الامامه، طبری: ص ۴۱۰)

[۲] (اثبات الوصیه: ص ۲۲۸)

[۳] الکافی: ج ۱ ص ۳۲۵

[۴] رک: البدر المشعشع فی أحوال ذری؛ موسی المبرقع، محدث نوری

[۵] تاریخ قم، صص ۲۱۵ و ۲۱۶

[۶] تحف العقول، ص ۴۷۸